

11 Synthesetoets 2

11.1 Aard van de toets

De Synthesetoets 2 veronderstelt dat kinderen zich bewust zijn van afzonderlijke klanken in woorden. Dit bewustzijn van afzonderlijke klanken noemt men het fonemisch bewustzijn, een aspect van het fonologisch bewustzijn. Zoals eerder vermeld (zie paragraaf 2.1.6), is het fonologisch bewustzijn een belangrijke voorloper en voorspeller van het leren lezen in groep 3.

Terwijl de Synthesetoets 1 in oktober van groep 2 meet in hoeverre kinderen in staat zijn om afzonderlijk uitgesproken klanken tot een woord samen te voegen, gaat de Synthesetoets 2 een stapje verder door kinderen te vragen om naast het samenvoegen van klanken ook nieuwe woorden met klanken te vormen. De nieuwe woorden worden gevormd door een klank aan het begin of eind van een bestaand woord toe te voegen of aan het eind van een bestaand woord weg te laten. Dit toevoegen en weglaten van klanken zijn vormen van synthetiseren, evenals het samenvoegen van klanken. De Synthesetoets 2 meet dus in hoeverre kinderen in staat zijn om afzonderlijke klanken aan een woord toe te voegen of weg te laten en om afzonderlijke klanken samen te voegen tot een woord. In de Synthesetoets 2 vindt het samenvoegen van afzonderlijke klanken niet plaats door plaatjes aan te wijzen zoals bij de Synthesetoets 1, maar alleen mondeling.

Het toevoegen, weglaten en samenvoegen van afzonderlijke klanken is een vaardigheid die van groot belang is voor het spellend lezen in de eerste vier of vijf maanden van groep 3. In die maanden wordt bij de kinderen een groot beroep gedaan op het herkennen van afzonderlijke klanken in woorden en op het samenvoegen van klanken tot een woord. Zoals bekend moeten de kinderen bij de elementaire leeshandeling de letters van een klankzuiver woord één voor één verklanken om vervolgens die afzonderlijke klanken tot een woord samen te voegen. Het samenvoegen van afzonderlijke klanken is, evenals het samenstellen van nieuwe woorden door een klank toe te voegen of weg te laten, een vaardigheid die in de tweede helft van groep 2 op speelse wijze geoefend kan worden. Uit onderzoek is bekend dat de kinderen deze klankspelletjes graag doen en dat die in combinatie met letters een positieve invloed hebben op het leren lezen in groep 3.

De Synthesetoets 2 bestaat uit 24 opdrachten of items die opklimmen in moeilijkheidsgraad. De toets is in vier groepen van zes items onderverdeeld. In elke groep komt een ander aspect van synthese aan de orde. Bij de eerste groep van zes items voegt een kind achter een woord een klank toe, waardoor een nieuw woord ontstaat. Het kind moet zeggen om welk nieuw woord het gaat. Bijvoorbeeld: "Lam met /p/ wordt...?" Bij de tweede groep van zes items moet een kind een klank vooraan een woord toevoegen. Bijvoorbeeld: "/z/ met uur wordt...?" Bij de derde groep van zes items biedt de leerkracht woorden in afzonderlijke klanken aan, waarna het kind deze klanken moet samenvoegen tot een woord. Bijvoorbeeld: "Welk woord hoor je: /b/ - /oo/ - /s/?" Bij de vierde groep van zes items biedt de leerkracht woorden aan, waarbij het kind telkens de laatste klank moet weglaten en het nieuwe woord moet uitspreken. Bijvoorbeeld: "Kous zonder /s/ wordt...?" Opgemerkt moet worden dat in de toets de opdrachten anders worden geformuleerd dan hier vermeld wordt (zie paragraaf 11.2.2).

De Synthesetoets 2 bestaat uit deze handleiding en een scoringsformulier. De toets kan in mei van groep 2 worden afgenomen.

11.2 Aanwijzingen voor de afname

Hieronder staan enkele algemene en een aantal specifieke aanwijzingen voor de afname van de toets. De specifieke aanwijzingen hebben betrekking op de voorbereiding en afname van de toets.

11.2.1 Algemene aanwijzingen

- Bestudeer deze handleiding en aanwijzingen voor de afname van de toets. Lees de toets met de opdrachten of items van tevoren zorgvuldig door. Bekijk ook het scoringsformulier.
- Neem de Synthesetoets 2 individueel af in een ruimte die niet gehorig is en goed verlicht.
- Neem de toets bij voorkeur 's ochtends af, want dan is de concentratie van de kinderen het grootst.
- De Synthesetoets 2 wordt in vier gedeelten afgenomen. Er is een korte pauze van een minuut tussen de vier delen.
- Aan de afname van het eerste deel van de Synthesetoets 2 gaat een instructie van enkele minuten vooraf. De instructie voor het tweede deel bij deze toets is korter. Hetzelfde geldt voor de afname van het derde en vierde deel. Volg de instructie voor elk deel van de Synthesetoets 2 (zie de Specifieke aanwijzingen) nauwkeurig. Let er op dat het kind u begrijpt. Herhaal uw uitleg zo nodig in iets andere woorden.
- Na elke instructie voert het kind de items zelfstandig uit. U helpt het dan niet meer. De afname-tijd voor de toets bedraagt ongeveer vijftien minuten. Geef een kind dat de toets niet in die tijd afkrijgt de gelegenheid om deze later die ochtend of 's middags alsnog af te maken.
- Zorg dat bij het begin van de toetsafname de volgende zaken gereed liggen:
 - deze handleiding,
 - een scoringsformulier,
 - een pen of potlood.
- Zorg dat het kind zich op zijn gemak voelt. Het heeft geen zin om de toetsen af te nemen bij kinderen die te gespannen zijn.
- Uit het onderzoek is gebleken dat enkele kinderen veel moeite met deze toets hebben. Als u merkt dat dit bij een kind het geval is, kunt u de toetsafname beter stoppen. Vermeld dat wel op het scoringsformulier.

11.2.2 Specifieke aanwijzingen

In deze paragraaf leest u hoe u een kind op de toets voorbereidt en de oefenvoorbeelden met hem of haar doorneemt. Bovendien leest u hoe u de toets het beste kunt afnemen. Paragraaf 11.2.2 hebt u tijdens de instructie en afname voor u liggen. Zoals eerder vermeld neemt u de toets in vier gedeelten af.

Instructie eerste deel

- Het kind gaat tegenover u zitten zodat het goed naar u kan luisteren.

- Stel met een kort praatje het kind op zijn gemak en noteer de voor- en achternaam op het scoringsformulier. Schrijf ook de datum op.
- Zeg tegen het kind: "We gaan een spelletje doen. Je moet eerst goed naar een woord luisteren en dan gaan we dat woord een beetje veranderen. Het wordt dan een ander woord. We doen het eerst samen."
- Spreek de woorden langzaam en duidelijk uit en spreek de klank die toegevoegd moet worden met nadruk en fonetisch uit. Dit laatste betekent dat bijvoorbeeld de /s/ wordt uitgesproken als 'ss' en niet als 'es'.
- De puntjes (.....) in de oefenvoorbeelden en items wijzen er op dat u twee seconden moet wachten voordat u de toe te voegen klank uitspreekt.
- Oefenvoorbeeld 1
Zeg tegen het kind: "Het woord is wij. We maken er een ander woord van: wij met /s/. Welk woord zeg ik nu: wij/s/?" Als het kind 'wijs' zegt, reageert u als volgt: "Goed, dat is het woord wijs." Corrigeer als het antwoord fout is. Als het kind u niet begrijpt, doet u dit oefenvoorbeeld nog een keer voor.
- Oefenvoorbeeld 2
Zeg tegen het kind: "Het woord is paar. We maken er een ander woord van: paar met /t/. Wat zeg ik nu: paar/t/?" Als het kind 'paard' zegt, reageert u als volgt: "Goed, dat is het woord paard." Corrigeer als het antwoord fout is. Als het kind u niet begrijpt, doet u dit oefenvoorbeeld nog een keer voor.
- U kunt direct beginnen met het eerste deel van de toets (zes items).
- Herhaal zo nodig de opdracht.
- Gebruik het scoringsformulier tijdens de afname. Zet een plusteken (+) als het kind een item goed beantwoordt en een minteken (-) als het kind een item niet of niet goed beantwoordt. Eventueel noteert u ook enkele observaties.
- Tijdens de toetsafname moet u niet meer helpen of corrigeren.

Afname

1. Zeg: "kin met /t/, kin/t/. Wat zeg ik nu?" (**kind**)
2. Zeg: "kei met /k/, kei/k/. Wat zeg ik nu?" (**kijk**)
3. Zeg: "lam met /p/, lam/p/. Wat zeg ik nu?" (**lamp**)
4. Zeg: "gauw met /t/, gauw/t/. Wat zeg ik nu?" (**goud**)
5. Zeg: "bal met /k/, bal/k/. Wat zeg ik nu?" (**balk**)
6. Zeg: "kan met /s/, kan/s/. Wat zeg ik nu?" (**kans**)

Instructie tweede deel

- U houdt een korte pauze van een minuut en vraagt het kind wat het leukste op school is.
- Zeg tegen het kind: "We gaan het spelletje nu een beetje anders doen. Ik zeg eerst een stukje van een woord en daarna een ander woord. Jij mag er dan een nieuw woord van maken. We doen het eerst weer samen".
- Oefenvoorbeeld 1
Zeg tegen het kind: "/b/ en het woord oor, dat is samen /b/oor. Wat zeg ik nu: /b/oor." Als het kind 'boor' zegt, reageert u als volgt: "Goed, dat is het woord boor." Corrigeer als het antwoord fout is. Als het kind u niet begrijpt, doet u dit oefenvoorbeeld nog een keer voor.
- Oefenvoorbeeld 2
Zeg tegen het kind: "/m/ en het woord aan, /m/aan. Wat zeg ik nu: /m/aan." Als het kind 'maan' zegt, reageert u als volgt: "Goed, dat is het woord maan." Corrigeer als het antwoord fout is. Als het kind u niet begrijpt, doet u dit oefenvoorbeeld nog een keer voor.
- U kunt direct beginnen met het tweede deel van de toets (zes items).
- Spreek de klank die toegevoegd moet worden fonetisch en met nadruk uit.
- Herhaal zo nodig de opdracht.
- Gebruik het scoringsformulier tijdens de afname. Zet een plusteken (+) als het kind een item goed beantwoordt en een minteken (-) als het kind een item niet of niet goed beantwoordt. Eventueel noteert u ook enkele observaties.
- Tijdens de toetsafname moet u niet meer helpen of corrigeren.

Afname tweede deel

7.	Zeg: "/g/	en aap,	/g/aap.	Wat zeg ik nu?"	(gaap)
8.	Zeg: "/b/	en oom,	/b/oom.	Wat zeg ik nu?"	(boom)
9.	Zeg: "/s/	en op,	/s/op.	Wat zeg ik nu?"	(sop)
10.	Zeg: "/m/	en elk,	/m/elk.	Wat zeg ik nu?"	(melk)
11.	Zeg: "/z/	en uur,	/z/uur.	Wat zeg ik nu?"	(zuur)
12.	Zeg: "/s/	en lang,	/s/lang.	Wat zeg ik nu?"	(slang)

Instructie derde deel

- U houdt een korte pauze van een minuut.
- Zeg tegen het kind: "We gaan nu woorden maken van losse stukjes. Ik zeg drie stukjes van een woord en jij mag er een heel woord van maken. We gaan het eerst samen proberen."
- Oefenvoorbeeld 1
Zeg tegen het kind: "De drie stukjes zijn /b/ - /a/ - /k/. Welk woord zeg ik nu? /b/ - /a/ - /k/" Als het kind 'bak' zegt, reageert u als volgt: "Goed, dat is het woord bak." Corrigeer als het antwoord fout is. Als het kind u niet begrijpt, doet u dit oefenvoorbeeld nog een keer voor.
- Oefenvoorbeeld 2
Zeg tegen het kind: "De drie stukjes zijn /k/ - /aa/ - /s/. Welk woord zeg ik nu? /k/ - /aa/ - /s/" Als het kind 'kaas' zegt, reageert u als volgt: "Goed, dat is het woord kaas." Corrigeer als het antwoord fout is. Als het kind u niet begrijpt, doet u dit oefenvoorbeeld nog een keer voor.
- U kunt direct beginnen met het derde deel van de toets (zes items).
- Spreek de afzonderlijke klanken van het woord fonetisch uit.
- Herhaal zo nodig de opdracht.
- Gebruik het scoringsformulier tijdens de afname.
- Tijdens de toetsafname moet u niet meer helpen of corrigeren.

Afname derde deel

13. Zeg: "/b/ - /oo/ - /s/.	Wat zeg ik? /b/ - /oo/ - /s/."	(boos)
14. Zeg: "/k/ - /a/ - /t/.	Wat zeg ik? /k/ - /a/ - /t/."	(kat)
15. Zeg: "/r/ - /ie/ - /m/.	Wat zeg ik? /r/ - /ie/ - /m/."	(riem)
16. Zeg: "/d/ - /ui/ - /f/.	Wat zeg ik? /d/ - /ui/ - /f/."	(duif)
17. Zeg: "/k/ - /i/ - /p/.	Wat zeg ik? /k/ - /i/ - /p/."	(kip)
18. Zeg: "/r/ - /oo/ - /s/.	Wat zeg ik? /r/ - /oo/ - /s/."	(roos)

Instructie vierde deel

- U houdt een korte pauze van een minuut.
- Zeg tegen het kind het volgende: "We doen het woordspelletje nog één keer en nu weer op een andere manier. Ik zeg een woord en daarna laat ik het laatste stukje van dat woord weg. Dat stukje mag niet meer meedoen. Dan hebben we weer een ander woord. Eerst oefenen we samen."

- Oefenvoorbeeld 1

Zeg tegen het kind: "Het woord is zeep: zee..../p/. /p/ doet niet meer mee: zee..../p/. Welk woord hoor je als /p/ niet meer meedoet: zee..../p/?" Als het kind 'zee' zegt, reageert u als volgt: "Goed, dat is zee. Dus zeep zonder /p/ wordt?" (zee). Corrigeer als het antwoord fout is. Als het kind u niet begrijpt, doet u dit oefenvoorbeeld nog een keer voor.

- Oefenvoorbeeld 2

Zeg tegen het kind: "Het woord is ijs: ij..../s/. /s/ doet niet meer mee: ij..../s/. Welk woord hoor je als /s/ niet meer meedoet: ij..../s/?" Als het kind 'ei' zegt, reageert u als volgt: "Goed, dat is ei. Dus ijs zonder /s/ wordt?" (ei). Corrigeer als het antwoord fout is. Als het kind u niet begrijpt, doet u dit oefenvoorbeeld nog een keer voor.

- Oefenvoorbeeld 3

Zeg tegen het kind: "Het woord is rijk: rij..../k/. /k/ doet niet meer mee: rij..../k/. Welk woord hoor je zonder /k/: rij..../k/?" Als het kind 'rij' zegt, reageert u als volgt: "Goed, dat is rij. Dus rijk zonder /k/ wordt?" (rij). Corrigeer als het antwoord fout is. Als het kind u niet begrijpt, doet u dit oefenvoorbeeld nog een keer voor.

- U kunt direct beginnen met het vierde deel van de toets (zes items).

- Spreek de letters tussen de schuine strepen fonetisch uit.

- Herhaal zo nodig de opdracht.

- Gebruik het scoringsformulier tijdens de afname.

- Tijdens de toetsafname moet u niet meer helpen of corrigeren.

Afname vierde deel

19. Zeg: "diep, die.... /p/. /p/ doet niet meer mee. Wat hoor je zonder /p/: die.... /p/ ?" (**die**)

20. Zeg: "kous, kou.... /s/. /s/ doet niet meer mee. Wat hoor je zonder /s/: kou.... /s/ ?" (**kou**)

21. Zeg: "laan, laa.... /n/. /n/ doet niet meer mee. Wat hoor je zonder /n/: laa.... /n/ ?" (**la**)

22. Zeg: "wieg, wie.... /g/. /g/ doet niet meer mee. Wat hoor je zonder /g/: wie.... /g/ ?" (**wie**)

23. Zeg: "prijs, prij.... /s/. /s/ doet niet meer mee. Wat hoor je zonder /s/: prij.... /s/ ?" (**prei**)

24. Zeg: "plant, plan.... /t/. /t/ doet niet meer mee. Wat hoor je zonder /t/: plan.... /t/ ?" (**plan**)

11.3 Bepalen van de uitslag

De uitslag of score van een kind is het aantal items dat het goed heeft gemaakt. Het aantal plussen op het scoringsformulier vormt dus de score. Overgeslagen items worden fout gerekend. Een kind dat bijvoorbeeld 6 items fout heeft en 2 items heeft overgeslagen, krijgt een score van $24 - 6 - 2 = 16$. Op het scoringsformulier noteert u de uitslag en het bereikte niveau.

Hieronder staan de goede antwoorden op de items.

1. kind	13. boos
2. kijk	14. kat
3. lamp	15. riem
4. goud	16. duif
5. balk	17. kip
6. kans	18. roos
7. gaap	19. die
8. boom	20. kou
9. sop	21. la
10. melk	22. wie
11. zuur	23. prei
12. slang	24. plan

11.4 Vaststellen van het niveau

Zoals eerder vermeld kan de Synthesetoets 2 in mei van groep 2 worden afgenomen.

Uit het normeringsonderzoek blijkt dat de Synthesetoets 2 niet moeilijk is. In mei behaalden 415 kinderen een gemiddelde score van 19.66, wat er op wijst dat de toets gemakkelijk is.

Verder komt uit het onderzoek naar voren dat de toets betrouwbaar is. Men kan er met andere woorden staat op maken.

Wat betreft het vaststellen van het niveau van de kinderen kunt u uit drie verschillende schalen en tabellen kiezen. De eerste schaal is de oude Cito-schaal die de uitslagen van de kinderen in vijf niveaus verdeelt: A, B, C, D en E. Niveau A, B, en C bevatten de scores van de kinderen die respectievelijk goed (25 procent), ruim voldoende (25 procent) en matig (25 procent) presteren. Niveau D (15 procent) en E (10 procent) bevatten de scores van de kinderen die zwak tot zeer zwak scoren. De tweede schaal is de nieuwe Cito-schaal die de uitslagen van de kinderen in vijf niveaus van elk 20 procent verdeelt, namelijk I, II, III, IV en V. De betreffende niveaus kunnen worden aangeduid als respectievelijk goed, ruim voldoende, voldoende, matig en zwak. De derde schaal is een zeven puntsschaal met zeven niveaus. Niveau 1, 2 en 3 bevatten de scores van de kinderen die respectievelijk zeer zwak (11 procent), zwak (12 procent) en matig (17 procent) op de toets scoren. Niveau 4 (20 procent) bevat de scores van de kinderen die een gemiddelde prestatie leveren, (voldoende). Niveau 5, 6 en 7 bevatten de scores van de kinderen die respectievelijk ruim voldoende (17 procent), goed (12 procent) en zeer goed (11 procent) presteren. Deze drie schalen hebben elk hun sterke en zwakke kanten. Het voordeel van de oude Cito-schaal is de eenvoud van de indeling en de bekendheid in het onderwijs via het leerlingvolgsysteem. Een nadeel is dat deze schaal wel onderscheid maakt tussen de kinderen die zwak scoren (niveau D en E), maar niet tussen de leerlingen die een goede prestatie leveren (niveau A). Een ander zwak punt is dat

de verdeling in 25 procent nogal grof is. De nieuwe Cito-schaal heeft opnieuw als voordeel de eenvoud van de indeling, terwijl het percentage voor elk niveau hetzelfde blijft. Een ander voordeel is dat niveau III precies het gemiddelde aanwijst. Een nadeel is dat het hoogste (I) en het laagste niveau (V) niet verder worden uitgesplitst. Zo wil een remedial teacher of interne begeleider graag weten welke kinderen heel zwak (of heel goed) presteren. De zeven puntsschaal komt aan die wens tegemoet door de scores van de zwakke kinderen verder uit te splitsen in niveau 1 (11 procent) en niveau 2 (12 procent). Hetzelfde gebeurt voor de kinderen die een goede prestatie leveren (niveau 6 en 7 met respectievelijk 12 procent en 11 procent van de kinderen). Een ander voordeel van de zeven puntsschaal is dat niveau 4 (20 procent) precies het gemiddelde aanwijst. We presenteren voor elke schaal een normtabel met daarin de niveaus, de scores in aantal goed en de grootte van de groep. U kunt dan in overleg met uw collega's en interne begeleider die schaal en tabel kiezen die uw voorkeur heeft.

Nadat u de uitslag van de kinderen van uw groep hebt bepaald, neemt u de normtabel van uw keuze voor mei van groep 2 voor u. We geven twee voorbeelden. Het eerste voorbeeld heeft betrekking op Tabel 11.1 met de oude Cito-schaal. U ziet drie kolommen met het niveau, de score in aantal goed en de grootte van de groep in vijf rijen verdeeld. Een van uw kinderen heeft in mei een uitslag of score van 15 behaald. U zoekt nu in Tabel 11.1 de score 15 op. Uit deze tabel blijkt dat deze score correspondeert met niveau D op de oude Cito-schaal. U weet nu dat dit kind een prestatie heeft geleverd waar ten minste 10 procent van de kinderen uit de normgroep (de kinderen die de toets eerder hebben gemaakt) onder blijft, terwijl minstens 75 procent van de jaargroepgenoten deze prestatie overtreft. Niveau D geeft dus een zwakke prestatie aan, een prestatie die er op wijst dat het betreffende kind extra hulp in fonemische synthese nodig heeft. Het tweede voorbeeld heeft betrekking op Tabel 11.3 met de zeven puntsschaal. Een van uw kinderen heeft in mei een score van 21 behaald. Uit deze tabel blijkt dat deze score correspondeert met niveau 4 op de zeven puntsschaal. U weet nu dat dit kind een prestatie heeft geleverd waar ten minste 40 procent van de kinderen uit de normgroep onder blijft, terwijl minstens 40 procent van de jaargroepgenoten deze prestatie overtreft. Niveau 4 geeft dus een gemiddelde prestatie, een prestatie die gemiddeld door de kinderen van de normgroep werd geleverd.

Het is verstandig om voor fonemische synthese niet alleen het niveau van de individuele kinderen vast te stellen, maar ook het niveau van de groep als geheel. U kunt dan het beste nog een kolom aan de tabel van uw keuze toevoegen met als titel 'Aantal leerlingen en percentage'. Bij elk niveau noteert u het aantal leerlingen evenals het percentage. Als u Tabel 11.3 voor de individuele kinderen hebt gebruikt en het aantal en percentage van de kinderen bij elk niveau hebt ingevuld, dan kunt u de percentages van de normgroep (derde kolom 3) vergelijken met de percentages van uw eigen groep (vierde kolom). Als bijvoorbeeld blijkt dat 15 procent van de kinderen van uw groep in niveau 1 terecht komt en 20 procent in niveau 2, dan is er iets aan de hand met de ontwikkeling van het fonemisch bewustzijn van de kinderen en waarschijnlijk ook met het onderwijs in dat bewustzijn aan deze kinderen. U moet dan meer tijd besteden aan de ontwikkeling van fonemische synthese door de kinderen vaker voor te doen hoe klanken van eenvoudige woorden uiteengelegd en weer samengevoegd kunnen worden. Waarschijnlijk moet u ook meer instructie, oefening en herhaling geven in het weglaten en toevoegen van klanken aan bestaande woorden, in combinatie met letters. Uiteindelijk kunt u voor uzelf en in overleg met uw collega's en interne begeleider het beste nagaan hoe u het onderwijs in fonemische synthese kunt verbeteren. Er zijn momenteel verschillende (computer)programma's op de markt die u hierbij kunnen helpen. Voor meer informatie verwijzen we u naar paragraaf 11.5.

Bij toepassing van de normtabellen dient u rekening te houden met de grootte van de fout die u gemiddeld bij een meting met welke toets dan ook kunt verwachten (de standaardmeetfout). Als u deze standaardmeetfout meeneemt, voorkomt u dat u te veel betekenis hecht aan kleine verschillen tussen de scores van individuele kinderen. De standaardmeetfout van de Synthesetoets 2 bedraagt 1.35 in mei van groep 2.

Een voorbeeld: een kind uit uw groep behaalt in mei een score van 21 op de Synthesetoets 2. U houdt er rekening mee dat in deze score mogelijk een meetfout ligt besloten. Deze fout bedraagt 1.35. Uitgaande van deze fout kunt u een schatting maken van de echte score, dat wil zeggen van de score die het kind behaald zou hebben als de toets volledig betrouwbaar was. Met een kans van twee op drie kunt u aannemen dat de echte score van het kind zal liggen tussen $21 - 1.35$ en $21 + 1.35$ ofwel tussen 20 en 22 (afgerond). Bij toepassing van de nieuwe Cito-schaal in Tabel 11.2 betekent dit dat het mogelijk is dat de prestatie van het kind niet tot niveau III behoort, maar tot niveau IV.

Hieronder vindt u de normtabellen voor de Synthesetoets 2 volgens de drie besproken schalen. De normtabellen zijn gebaseerd op toetsafnames bij 415 kinderen in mei van groep 2.

Tabel 11.1 Normen Synthesetoets 2 voor mei groep 2 volgens de oude Cito-schaal. N=415

Niveau	Score in aantal goed	Grootte van de groep
A	24	25%
B	23	25%
C	18-22	25%
D	13-17	15%
E	0-12	10%

Tabel 11.2 Normen Synthesetoets 2 voor mei groep 2 volgens de nieuwe Cito-schaal. N=415

Niveau	Score in aantal goed	Grootte van de groep
I	24	20%
II	23	20%
III	21-22	20%
IV	17-20	20%
V	0-16	20%

Tabel 11.3 Normen Synthesetoets 2 voor mei groep 2 volgens de zeven puntsschaal. N=415

Niveau	Score in aantal goed	Grootte van de groep
1	0-12	11%
2	13-17	12%
3	18-20	17%
4	21-22	20%
5	23	17%
6	24	12%
7	24	11%

11.5 Praktische betekenis

Zoals eerder vermeld meet de Synthesetoets 2 in hoeverre kinderen in staat zijn om een klank aan een woord toe te voegen of weg te laten en om afzonderlijke klanken tot één woord samen te voegen. Het samenstellen van woorden door met klanken te manipuleren is een vaardigheid die van groot belang is bij het leren van de elementaire leeshandeling in groep 3. Dan moeten de kinderen immers niet alleen de afzonderlijke klanken in woorden onderscheiden en de letters benoemen, maar ook de onderscheiden klanken samenvoegen tot een woord. Uit onderzoek is bekend dat een aantal kinderen in groep 3 moeite heeft met het leren van de elementaire leeshandeling. Een van de problemen is het samenvoegen of synthetiseren van klanken. Door in mei van groep 2 de Synthesetoets 2 af te nemen kan de leerkracht op een objectieve wijze vaststellen wat het effect is van zijn of haar inspanningen om bepaalde kinderen die zwak op de Synthesetoets 1 scoorden te helpen. Bovendien kan hij of zij nagaan welke kinderen in mei nog moeite hebben met het samenvoegen van klanken tot woorden. Het ligt voor de hand om direct na de afname van de toets de uitslagen met de leerkracht van groep 3 te bespreken. Verder kan de leerkracht van groep 2 in de laatste maanden nog gericht aandacht besteden aan het samenvoegen van klanken door allerlei spelletjes in kleine groepen te spelen. Het zal duidelijk zijn dat deze spelletjes in zinvolle contexten moeten plaatsvinden en dat het louter oefenen in het toevoegen, samenvoegen en weglaten van klanken niet erg zinvol is. Hetzelfde geldt uiteraard voor de leerkracht van groep 3, die zwakke kinderen op het gebied van het fonemisch bewustzijn extra aandacht en oefeningen kan geven. Uit onderzoek is bekend dat kinderen graag met klanken spelen en het leuk vinden om met klanken nieuwe woorden te maken; het liefst in combinatie met letters. Het is ook bekend dat kinderen die in groep 2 moeite met deze vaardigheid hebben met succes geholpen kunnen worden. Voorwaarde is wel dat er gedurende een bepaalde tijd gericht en intensief aandacht aan de betreffende vaardigheid wordt besteed.

Raadpleeg voor meer informatie het *Protocol Leesproblemen en Dyslexie* (Wentink & Verhoeven, 2003), het boek *Werken aan taalbewustzijn. Prototype voor het stimuleren van fonologisch bewustzijn in betekenisvolle contexten* (Van Kleef & Tomenes, 2002) van het Expertisecentrum Nederlands en het boek *Fonemisch bewustzijn. Werkmap voor leerkrachten van groep 1 en 2 van de basisschool* (Förrer & Huijbregts, 2008).